

**XX ASRNING 70-80 YILLARIDA O‘ZBEKISTONNING ANGOLA VA MOZAMBIK
BILAN MUNOSABATLARI XUSUSIDA...**

*Orziyev Mahmud Zayniyevich,
Buxoro davlat universiteti “Jahon tarixi” kafedrasida, dosenti, t.f.f.d. (PhD)*

*Boboqulov Oxunjon Akmat o‘g‘li
Buxoro Davlat Pedagogika instituti Ijtimoiy fanlar kafedrasida o‘qituvchisi*

Annotasiya: XX asrning ikkinchi yarmida Afrika davlatlarining milliy mustaqillikni qo‘lga kiritish jarayonlari sodir bo‘lib, mustamlaka asoratlaridan xalos bo‘lish borasidagi sa‘y-harakatlar boshlangan. Ayniqsa, Tropik Afrika mintaqasidagi Angola va Mozambik davlatlari 1975 yilda milliy mustaqillikni qo‘lga kiritgandan so‘ng, metropoliyalarga iqtisodiy qaramlikdan qutilish uchun sobiq SSSR bilan yaqinlashish yo‘lidagi borganlar. Sobiq SSSR ushbu davlatlarda harbiy, siyosiy, texnikaviy kabi sohalarida yordam bergan. SSSR tarkibidagi O‘zbekiston ham bu aloqalarda chetda turmagan. O‘zbekiston asosan qishloq xo‘jaligi va shu sohaga oid texnikalarni yetkazib berish, tropik mintaqada sharoitida paxta yetishtirish, undan mo‘l hosil olish, sobiq SSSR tartiblari asosida xo‘jaliklar tashkil qilish, paxta yetishtirishning ilmiy asoslarini yaratishda, qishloq xo‘jalik texnikalarini boshqarish, ularning mahalliy aholiga yetkazib berish, Angola va Mozambik xalqlarini sovetcha tartiblar asosida jamiyat qurishga va yashashga o‘rgata boshlaganlar. O‘zbekiston sanoat korxonalarida ishlab chiqarilgan mahsulotlar Afrikaning turli davlatlariga yetkazib berilgan. Asosan qishloq xo‘jaligi texnikalaridan iborat mahsulotlarning Afrika davlatlarida ko‘rgazmalari uyushtirib turilgan. Shuningdek, Mozambikda o‘tkazilgan ko‘rgazmaga ayniqsa mahalliy aholi ko‘p tashrif buyurganligi tarixiy adabiyotlarda keltirib o‘tilgan.

Kalit so‘zlar: Mustaqillik, iqtisodiy aloqa, qishloq xo‘jaligi, o‘zaro munosabatlar, paxta ekish, mo‘l hosil, socialistik jamiyat, xo‘jalik yuritish, ko‘rgazma, eksport, mutaxassis, mehnatkash

**OTNOSITELNO OTNOSHENIY UZBEKISTANA S ANGOLOY I MOZAMBIKOM V
70-80-X GODAX XX VEKA...**

*Orziyev Mahmud Zayniyevich,
Buxarskiy gosudarstvennyy universitet, kafedra «Vsemirnaya istoriya», dosent, k.i.n. (Kandidat nauk)*

*Babakulov - syn Oxundjona Akmata
Prepodavatel kafedry obuyestvennykh nauk Buxarskogo gosudarstvennogo pedagogicheskogo instituta*

Annotasiya: Vo vtoroy polovine XX veka proisxodili processy obreteniya natsionalnoy nezavisimosti afrikanskimi stranami, nachalis usiliya po izbavleniyu ot kolonialnykh oslojneniy. Osobenno strany Angoly i Mozambika v tropicheskoy afrikanskom regione posle obreteniya natsionalnoy nezavisimosti v 1975 g. poshli po puti sblijeniya s byvshim SSSR, chtoby izbavitsya ot ekonomicheskoy zavisimosti ot metropoliy. Byvshiy SSSR pomogal etim stranam v voyennoy, politicheskoy i texnicheskoy oblasti. Uzbekistan, vkhodivshiy v sostav SSSR, ne ostalsya v storone ot etix otnosheniy. Uzbekistan v osnovnom zanimayetsya selskim xozyaystvom i postavkoy oborudovaniya, svyazannogo s etoy sferoy, vyrayivaniyem xlopka v usloviyax tropicheskogo regiona, polucheniym ot nego obilnykh urojayev, organizatsiyey fermerskix xozyaystv po metodikam byvshego SSSR, sozdaniyem nauchnoy bazy vyrayivaniya xlopka, upravlyaya selxoztexnikoy, dostavlyaya yeye mestnomu naseleniyu, Angola i Oni stali uchit mozambiksev stroit obuyestvo i jit po sovetkim pravilam. Produksiya, proizvedennaya na promyshlennyykh predpriyatiyax Uzbekistana, postavlyalas v razlichnyye strany Afriki. Vystavki produktsii selkoxozyaystvennoy texniki organizuyutsya v stranax Afriki. V istoricheskoy literature takje upominayetsya, chto vystavka, proxodivshaya v Mozambike, posetila bolshoye kolichestvo mestnykh jiteley.

Klyuchevyye slova: Nezavisimost, xozyaystvennaya svyaz, selskoye xozyaystvo, vzaimodeystviye, xlopkovodstvo, bogatyy urojay, socialisticheskoye obuyestvo, xozyaystvo, vystavka, eksport, spetsialist, rabotyaga.

**REGARDING UZBEKISTAN’S RELATIONS WITH ANGOLA AND MOZAMBIQUE
IN THE 70-80S OF THE 20TH CENTURY...**

*Orziyev Mahmud Zayniyevich,
Bukhara State University, Department of «World History», associate professor, Ph.D. (PhD)*

*Babakulov is the son of Okhunjon Akhmat
Teacher of the Department of Social Sciences of Bukhara State Pedagogical Institute*

Abstract: In the second half of the 20th century, the processes of gaining national independence of African countries took place, and efforts to get rid of colonial complications began. Especially, the countries of Angola and Mozambique in the tropical African region, after gaining national

independence in 1975, followed the path of rapprochement with the former USSR in order to get rid of economic dependence on metropolises. The former USSR helped these countries in military, political, and technical fields. Uzbekistan, a part of the USSR, was not left out of these relations. Uzbekistan is mainly involved in agriculture and the supply of equipment related to this field, growing cotton in the conditions of the tropical region, obtaining abundant harvests from it, organizing farms based on the procedures of the former USSR, creating the scientific basis of cotton cultivation, managing agricultural equipment, delivering it to the local population, Angola and They began to teach the Mozambican people to build a society and live on the basis of Soviet rules. Products produced in Uzbekistan's industrial enterprises were delivered to various African countries. Exhibitions of agricultural machinery products are organized in African countries. It is also mentioned in the historical literature that the exhibition held in Mozambique was attended by a large number of local residents.

Keywords: Independence, economic communication, agriculture, interaction, cotton planting, bountiful harvest, socialist society, economy, exhibition, export, expert, hard worker

Kirish. Ikkinchi jahon urushidan so'ng, urushning ko'p mashaqqatlarini o'z yelkasiga olgan va fashizm ustidan qozonilgan g'alabagda hal qiluvchi rol o'ynagan sobiq SSSRning xalqaro maydonda ta'siri oshib, mustamlaka tartiblarida yashayotgan Afrika xalqlari orasida sosialistik va ozodlik g'oyalarining yoyilishining kuchayishiga sabab bo'lgandi. Ingliz, fransuz va boshqa Yevropa mamlakatlari mustamlakalari bo'lgan Afrika xalqlari va mamlakatlarda avj olgan milliy ozodlik harakatlarini sobiq SSSR hamisha qo'llab-quvvatlab turgan. SSSR ta'sirining oshishi va Afrika mamlakatlarida SSSR namunasidagi sosialistik jamiyatlar qurish g'oyasi tez tarqala boshlagan. Bu hol XX asrning 50-70 yillarida ayniqsa ko'zga tashlangan. "1950-1970 yillarda Sovet ittifoqining tashqi siyosati globallashib borib, ushbu siyosatning bir qismi rivojlanayotgan va endigina mustaqillikni qo'lga kiritgan G'arbiy Afrika davlatlari (Gana, Mali, Kongo, Gvineya)ga ham mustamlakachilik asoratidan qutilish, sovet namunasi asosidagi jamiyatlar qurish g'oyalarining tarqalishida namoyon bo'lgan[11, 273]"-ligi bilan bog'liq ma'lumotlar tarixiy adabiyotlarda keltirib o'tilgan.

Adabiyotlar sharhi. O'rganilayotgan mavzuga oid tarixiy adabiyotlar asosan sobiq SSSR davrida chop etilgan bo'lib, ularda kommunistik mafkura ustun bo'lganligi sababli tanqidiy nuqtai-nazardan o'rganishga e'tibor qaratdik. Ayniqsa, M.A. Axunova, A.M. Kasymov, O.A. Toshpulatov S.A. Frolova kabilarning asar va maqolalarida, Shuningdek, o'sha davr ommaviy axborot vositalarida O'zbekistonning Angola va Mozambik davlatlariga ko'rsatgan moddiy-texnik yordami, ushbu davlatlar bilan munosabatlarining turli jabhalari yoritilgan.

Natijalar va Munozara. Sobiq SSSR tashqi siyosatining Afrika va ayniqsa tropik mintaqadagi davlatlarga qaratilishi bu hududlarda paxta, kofe kabi turli sanoatbop mahsulotlar, boy qazilma boyliklar sabab bo'lgan deb aytish mumkin. Ammo, tarixiy manba va adabiyotlardagi ma'lumotlar tahlili SSSR ushbu davlatlarga xalq xo'jaligini tiklash, zamonaviy zavod va fabrikalar qurish borasida katta amaliy ishlarni bajarganligi va unda O'zbekistonning ham roli, ahamiyati katta bo'lganligini ko'rsatadi. Bu esa jamiyat qurilishi, davlat aparatining tuzilishida namoyon bo'lgan. 1979 yilgi ma'lumotlarga qaraganda, Afrikaning 30% hududi va aholisining 25% ni qamrab olgan mamlakatlar sosialistik jamiyat qurishni e'lon qilgan bo'lib, ular orasida Angolola va Mozambik hududi va aholisi bo'yicha muhim ahamiyat kasb etgan[4, 494]. SSSRning XX asr 70-yillaridan boshlab Afrika janubidagi asosiy ittifoqchilari sobiq Portugaliya koloniyalari bo'lgan Angola va Mozambik davlatlari bo'lib, biz ushbu davlatlar bilan sobiq SSSR tarkibida bo'lgan O'zbekiston SSRning o'zaro 70-yillar oxiri – 80-yillar boshlarida paxtachilik sohasidagi munosabatlariga imkon qadar to'xtalib o'tishni lozim topdik.

Angola va Mozambik (har ikkalasi 1975 yil mustaqillikni qo'lga kiritgan) davlatlari tropik Afrikada joylashgan bo'lib, milliy mustaqillikdan so'ng jamiyat taraqqiyotining sosialistik yo'nalishini tanlagan. Shu vaqtdan boshlab, ularning SSSR va u orqali O'zbekiston bilan iqtisodiy aloqalari rivojlanib borgan. 70 yillarning ikkinchi yarmiga qadar ham O'zbekistonning Samarqand, Toshkent, Chirchiq, Qo'qon shaharlaridagi zavodlarda ishlab chiqarilgan sanoat mahsulotlari Gvineya, Mali, Jazoir va boshqa Afrika davlatlariga eksport qilingan. Shuningdek, Toshkent tekstil korxonasi mahsulotlari ayniqsa Jazoirda xaridorgir bo'lgan. 70-yillar ikkinchi yarmidan boshlab esa, ularning Angola va Mozambik hududlariga kirib borganligini ko'rish mumkin. Shu vaqtdan boshlab, yuzlab o'zbekistonlik ishchilar Angola va Mozambikda yangi sosialistik jamiyat tartiblari qurish yo'lida ishlay boshlaganlar[1, 22-23]. Ya'ni kolxoz va sovxozlar qurish, paxta yetishtirish tajribalarini o'rtoqlashganlar.

Tarixiy adabiyotlarda birgina Mozambikda sovetcha tartiblar asosida xo'jalik yuritish va paxta yetishtirish bo'yicha O'zbekiston SSR yordami beqiyos bo'lgan. 1977-1981 yillarda Mozambikning Nampula o'lkasida uchta SSSR tipidagi sovxoz tashkil etish, shuningdek, paxtachilik ilmiy-tadqiqot markazi tashkil etishga ko'maklashganlar[9, 12]. Bu Mozambik hududida paxtachilikning rivojlanishi va iqtisodiy ko'rsatgichlarni oshishiga xizmat qilgan. Mozambik davlati agrar davlat bo'lib, sanoatning yetarli darajada rivojlanmaganligi, qishloq xo'jaligiga aholining katta qismi band bo'lganligi kabi qator omillar sanoatning dastlab qishloq xo'jalik bilan bog'liq tarmoqlarini rivojlantirishni talab etgan. 70-yillarning oxiridan boshlab, Mozambik Xalq Respublikasiga O'zbekistonning Toshkent, Samarqand, Chirchiq, Andijon, Qo'qon va boshqa shaharlarida tayyorlangan paxta terish mashinalari, paxta tozalash uskunalari, ekskavatorlar, traktorlar, ularning ehtiyot qismlari, tirkamalar, kinoaparaturalar, kabellar, payvandlash transformatorlari, kultivatorlari, kompressorlar, filtrlar va boshqa mahsulotlarni

eksport qilinganligi tarixiy adabiyotlarda keltirib o'tilganligini ko'rish mumkin[9, 13]. Yuqoridagi fikr-mulohazalardan qisman bo'lsada Mozambik iqtisodiyoti sanoatlasha boshlagan degan xulosalarga kelish mumkin.

Mozambik davlatining Nampula o'lkasida o'zbekistonlik mutaxassislar 1982 yilda uchta yirik paxta yetishtirishga ixtisoslashgan xo'jalik tuzishga yordam berganlar. Ushbu xo'jaliklarda paxta yetishtirish bilan bog'liq bo'lgan barcha texnikalar ham O'zbekistonda ishlab chiqarilgan. Paxtaga ishlov berishda O'zbekiston tajribasi qo'llanilishi natijasida Nampula o'lkasi xo'jaliklari paxtadan yuqori hosil ola boshlaganlar. Xo'jaliklar tuzilganining dastlabki yild ayoq paxtadan 30 s/ga hosil ola boshlaganlar[7]. Bu kabi hosil Mozambikning mustamlaka davrida olinmaganligi adabiyotlarda keltirib o'tilgan. O'zbekistonliklarning Nampula o'lkasi dehqonlari bilan turli aloqalari mustahkamlanib borganligi bilan bog'liq ma'lumotlar tarixiy adabiyotlarda saqlanib qolingan. Jumladan, 1983 yilda O'zbekistonda Mozambik kunlari o'tkazilgan. Bu ikki tomonlama hamkorlikning rivojlanayotganligining va o'zbekistonliklarning Mozambikka qiziqishi ortayotganligini ko'rsatuvchi omillardan biri bo'lib hisoblanadi. Shuningdek, 1984 yilda O'zbekiston mehnatkashlari Mozambik Nampula o'lkasi paxtakor-dehqonlariga ish vaqtida kiyiladigan maxsus kiyimlar sovg'a qilganlar. Mozambik hukumati nomidan uni Gaspar Zimba (1982 yil Mozambikning qirg'oqbo'yi port shahri Maputu hokimi) qabul qilib olgan[8,16]. O'zbekistonliklarning beg'araz yordamlar Mozambik xalqida SSSR davlatiga bo'lgan umid va uning yosh, mustaqil Respublikani har tomonlama qo'llab-quvvatlashiga ishonch uyg'otgan. O'zbekistonlik mehnatkashlar Mozambikning Maputu shahridagi yarmarkaga o'z mahsulotlari bilan 1982 yildan boshlab qatnasha boshlagan. 1982 yilgi yarmarka namoyishlari doirasida O'zbekistonda ishlab chiqariladigan paxta terish mashinalari, traktorlar, tirkamalar, ko'sak chuvish mashinalari, seyalka va boshqalar namoyish etilgan. Mozambikda ushbu ko'rgazmani ko'rish uchun ikki mlndan ko'proq odam tashrif buyurgan[5,85]. Bu ko'rgazmaning mozambikliklarda katta taassurot uyg'otganligidan dalolat beradi. Mozambik davlati bilan O'zbekiston o'rtasidagi munosabatlar 80-yillarning ikkinchi yarmidan boshlab qisqarib, sobiq SSSRning tarqalib ketishi bilan deyarli uzilib qolgan.

Tropik Afrika mintaqasidagi Angola davlati qishloq xo'jaligida paxta yetishtirish muhim ahamiyat kasb etadi. Mustaqillikka erishgandan so'ng ushbu davlat ham paxtachilikni rivojlantirish borasidagi izlanishlari ortidan sobiq SSSR va u orqali O'zbekiston bilan uzviy aloqalarni boshlagan. 1984 yilgi ma'lumotlarga qaraganda, Angolada yetishtiriladigan paxtaning 80% tashselmash zavodida tayyorlangan paxta terish mashinalari yordamida yig'ishtirib olina boshlangan. Shuningdek, O'zbekistonda ishlab chiqarilgan seyalka, kultivator, tirkamalar, shuningdek, T-28x4M va MTZ-80-x kabi Toshkent traktor zavodi ishlab chiqaradigan mashinalarni xo'jalik hayotda keng qo'llagan[8,12-13]. Yangi MTZ-80x traktorlarini Angolaga yetkazib berish 1979 yil iyun oyida boshlangan[2]. Ushbu fakt va raqamlardan ko'rinib turibdiki, 70-yillarning ikkinchi yarmidan boshlangan hamkorlik 80-yillarning birinchi yarmida paxtani sanoat darajasida yetishtirish, uni ekish, ishlov berish, terib olish ishlarini texnika zimmasiga yuklana boshlangan. 80-yillarda chop etilgan ilmiy jurnallarda bu xususda to'xtalib o'tilgan bo'lib, O'zbekistonning Tashselmash zavodida ishlab chiqarilgan paxta terish mashinalari angolalik dehqonlarda ijobiy ta'surot uyg'otgan va o'zlariga beg'araz yetkazib berilgan paxta terio' mashinalari uchun Tashselmash zavodi ishchilariga o'z minnatdorchiliklarini bildirib maktub yo'llaganliklariga oid ma'lumotlar saqlanib qolinganligini ko'rish mumkin[9,13].

O'zbekiston mehnatkashlari Angola va Mozambikda davlatga qarashli qishloq xo'jaliklarini tashkil etishdagi asosiy vazifani bajarganlar. Ushbu vazifani bajarishda O'zbekiston SSR meliorasiya va suv xo'jaligi bosh pudratchi vazifasini o'tagan. Birgina Angolada bosh pudratchiga dastlabki davrda 500 ga yer maydonga ega bo'lgan davlat xo'jaliklarini tuzish, ularda bug'doy va paxta yetishtirishni yo'lga qo'yish vazifasi yuklangan. Belgilangan vazifalarni muddatida bajarish maqsadida O'zbekistonda Angolaga turli texnikalar, mutaxassislar keltirilgan. Angolaga birinchilardan borgan qishloq xo'jaligi mutaxassislari sifatida injener-gidrotexnik I.G. Fayradyan, texnik-quruvchi N.G. Murodov, injener-mexanik M.A. Baklan, avtomexanik S.Raxmatullayev, traktorchi Sh.G. Qurbonov, texnik-mexanik Sh.R. Toxirov, injener-gidrotexnik O.Do'smatov, traktorlar ta'miri bo'yicha slessar F.I. Chilyakovlarning ism-familiyasini keltirib o'tish mumkin[8]. Ushbu mutaxassislar yordamida 1978 yil Luanda shahri yaqinida sovetcha tartiblar asosida ishlaydigan xo'jalik tuzilib, sinovdan o'tkazilgan. Xo'jalikda paxtaning bir necha sortlarini ekilgan bo'lib, iqlimiy xususiyatlarga e'tibor qaratilganligi sababidan Toshkent-1 sorti ko'proq ekilgan. Yil oxirida paxtaning har gektaridan 42 s/ga hosil olingan. Solishtirish natijasiga ko'ra Angola paxtakorlari paxtadan eng yuqori hosilni 1973 yilda 7,3 s/ga olganliklari qayd etilgan[10,22]. Bu sovetcha tartiblarga ishonch, jamoaviy ishlash afzalligi kabilarni ko'rsatuvchi omil bo'lib xizmat qilgan. 1978 yilda tuzilgan xo'jaliklar o'zini oqlagandan so'ng, o'zbekistonlik mutaxassislar va ishchilar ishtirokida Angolaning Luanda, shimoliy va janubiy Kvanze, Malanj kabi o'lkalarida paxtachilikni rivojlantirish mumkin bo'lgan yerlar va ularni sug'orish masalalariga oid kompleks ishlar amalga oshirila boshlangan. 1980 yilgi ma'lumotlarga qaraganda, Angolada paxta ekiladigan yerlarning ko'payib borganligi sababli, paxtani xom-ashyo emas, hech bo'lmaganda yarim fabrikat mahsulot sifatida sotish harakati boshlangan. Shu yili O'zbekiston SSR tomonidan ko'rsatilgan yordam bilan Angoladagi to'rtta paxta tozalash zavodini qayta tiklanib ishga tushirilgan[9,14]. O'zbekistonliklarning sa'y-harakatlari bilan Angola mehnatkashlari paxta sanoatini yo'lga qo'ya boshlaganlar deb xulosa qilish mumkin. Bunday xulosa chiqarishga asoslar yetarli bo'lib, ayrim o'zbekistonliklar Angolaga borib mahalliy aholi bilan birgalikda dalalarda mehnat qilganlar. Jumladan, Angolaning Malanj o'lkasidagi Kakuzo deb

nomlanuvchi davlat xo'jaligida har kuni ikki ming angolalik paxta teruvchilar bilan birgalikda qirgqa yaqin o'zbekistonliklar ham ishga chiqqanlar[3]. Bu yuqorida keltirib o'tgan fikr-mulohazalarimizni asoslashga xizmat qiladi. Bunday xulosaga kelishimizning yana bir sababi, 1980 yil may oyida Angola MPLA (Ishchi partiyasi) yetakchisi va Prezident Eduardu dush Santush Angolaning Ikola va Benga munisipalitetlaridagi davlat xo'jaligidagi yig'ilishda "Paxta Angola iqtisodiyotining muhim tarmog'i ekanligini, Ikola va Benga aholisini sosialistik lagerdagi do'stlarning mehnat tajribalari va bilimlarini o'rganish zarurligi[6]"-bilan bog'liq fikr-mulohazalarni keltirib o'tganligi bilan ham bog'liq deb hisoblaymiz.

1983 yil Angola poytaxti Luandada o'tkazilgan qishloq xo'jaligi texnikalari ko'rgazmasida O'zbekiston tomoni MTZ-80x traktori, XNP-1,8 paxta terish mashinasini, 2-PTS-4-793 tirkamasini, SCHX-4A-1 seyalkasini, UPX-1,5 ko'sak chuvish mashinsi va boshqalarni namoyish qilgan[9,15]. Bu ko'rgazma mahalliy aholi va dehqonlarda katta ta'surot qoldirgan. Angola tomoni sobiq SSSRdan ushbu texnikalarni arzonlashtirilgan holda sotib ola boshlagan. Sobiq SSSR sanoat mahsulotlari va texnika vositalarini arzon sotish orqali g'arb davlatlaridagi raqobatchilarni siqib chiqarishni mo'ljallagan. Shu sababli Afrikaning turli mamlakatlarida ko'rgazmalar, texnika vositalari namoyishlari o'tkazilib turilgan. Jumladan, 1984 yilgi ma'lumotlarga qaraganda, O'zbekistonning 230 ta yirik sanoat korxonasi mahsulotlari Afrikaning turli davlatlarga eksport qilingan. Eng yirik eksport mahsulotlari qabul qiladigan davlatlar sifatida Gvineya, Marokash, Sudan, Tunis, Angola, Mozambik davlatlari sanab o'tilgan. Shuningdek, dunyoning 66 davlatiga O'zbekiston mahsulotlari eksport qilingan bo'lsa, ular orasida Afrika davlatlari soni o'n beshtani tashkil qilgan[5,85]. O'zbekiston mahsulotlari Afrika davlatlarida iqtisodiy hayotni ko'tarishga, aholini farovon yashashini ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etgan.

Xulosa qilib aytish mumkinki, O'zbekiston Afrika mamlakatlari, xususan Angola va Mozambik davlatlari bilan sobiq SSSR ta'siri doirasida ijtimoiy-iqtisodiy munosabatlarga kirishgan bo'lib, o'zbekistonliklar asosan qishloq xo'jaligi texnikalarini yetkazib berishda, ushbu davlatlarda sovet tartibidagi xo'jaliklarni shakllantirish, paxta yetishtirishni yo'lga qo'yish va undan mo'l hosil olishda qatnashganlar. Angola va Mozambik xalqlari bilan yelkama-yelka turib mehnat qilgan o'zbekistonliklar Afrika xalqlarining mustamlaka asoratlaridan qutilib, yangi hayot qurishda jonbozlik o'kratsanganlar.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

Axunova M.A. Rabochiy klass Uzbekistana-stroitel kommunizima. // O'zbekistonda ijtimoiy fanlar (Общественные науки в Узбекистане). 1984. №60. - S. 15-23.

Vecherniy Tashkent. 1979. №, 27 iyunya.

Izvestiya 1983 g., 5 avgusta.

Istoriya vneshney politiki SSSR 1945-1980 / red. A. A. Громыко, В. N. Пonomarev. – Moskva : Nauka, 1981. – Tom 2. – 590 s

Касымов А.М. Sovetskiy Uzbekistan na mejdunarodnoy arene. // O'zbekistonda ijtimoiy fanlar (Общественные науки в Узбекистане). 1984. №60. – S. 82-88.

Pravda Vostoka 1980 g., 2 noyabrya.

Sovetskiy Uzbekistan 1982. № 9. – S. 7.

Tashkentskaya pravda gazeta 1978 god, 9 dekabrya

Toshpulatov O.A. Vklad rabocheho klassa Uzbekistana v razvitiye ekonomicheskix svyazey SSSR s Angoloy i Mozambikom. // O'zbekistonda ijtimoiy fanlar (Общественные науки в Узбекистане). 1984. № 9. – S. 12-16.

Frolova S.A. Angola: net dorogi obratno. – T.: Uzbekistan, 1980. – 56 s.

Iandolo A. Soviet Policy in West Africa, 1957-64 Thesis submitted for the degree of Doctor of Philosophy, International Relations Department of Politics and International Relations, St Antony's College, University of Oxford Word count: Trinity Term 2011. - 306 r.